

Araştırma Makalesi

Arzu Memmedova'nın vokal lirikasına Arif Melikov geleneklerinin etkisi

Gültekin Kasımlı¹

Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi, Bakü, Azerbaycan

Makale Bilgisi

Geliş: 19 Mayıs 2025
Kabul: 12 Ağustos 2025
Online Yayın: 30 Eylül 2025

Anahtar Kelimeler

Arzu Memmedova
Arif Melikov
Azerbaycanlı besteci
Gelenek
Lirik
Romans
Şiir
Üslup

2822-3195 / © 2025 TM
Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Öz

Bu makalede, bestecilik sınıfının yetenekli temsilcilerinden biri olan Arzu Memmedova'nın vokal lirikası üzerindeki hocası Arif Melikov'un yaratıcı geleneklerinin etkisi analiz edilmektedir. Arif Melikov yalnızca Azerbaycan'da değil, aynı zamanda uluslararası akademik çevrelerde ve dünya müzik sahnesinde de değeri kabul edilmiş, eserleri dünya orkestralarının repertuarlarına dahil edilmiş, müzik dünyasının evrensel diliyle konuşan nadir bestecilerden biri olmuştur. Bu amaçla, Arzu Memmedova'nın şair Vagif Sametovlu'nun sözlerine bestelediği vokal dizisi analiz edilmiştir. Bu dizideki müzikal imgeler, müzik dili ve duygusal karakter bakımından Arif Melikov'un vokal liriğiyle paralel ve uyumlu yönler gözlemlenmektedir. Eserlerdeki melodik temalar, ifade dili ve duygusal yönelimler, Melikov'un vokal liriğini hatırlatan temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Müzikal anlatımda söz ve ses arasında güçlü bir uyum kurulmakta; şiirin içeriğine bağlı olarak değişen yapısal formların seçimi özellikle dikkat çekmektedir. Bestecinin yaklaşımında şiirin anlamını derinleştiren ve ifadeyi güçlendiren yaratıcı çözümler ile geleneksel duyarlılığın çağdaş kompozisyon anlayışıyla sentezi ön plana çıkmaktadır. Memmedova'nın eserlerinde ses ile anlam arasında kurulan bu uyum, duygusal yoğunluk ve melodik anlatımla birleşerek, çağdaş Azerbaycan vokal müziğinin estetik zenginliğini açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Makaleye atıf için

Kasımlı, G. (2025). Arzu Memmedova'nın vokal lirikasına Arif Melikov geleneklerinin etkisi. *Türk Müziği*, 5(3), 195-204. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17152658>

Giriş

Modern Azerbaycan bestecilik okulunun yetenekli temsilcilerinden biri olan sanat bilimleri doktoru, doçent Arzu Memmedova (1966), derin anlamlı ve düşündürücü müziğiyle her defasında dinleyicinin ilgisini çekmektedir.

Özellikle bestecinin vokal müziği, çağdaş dili, ifade araçlarının doğallığı ve samimiyetiyle dikkat çekmektedir. Bu eserler arasında Vagif Samedovlu'nun şiirlerine bestelenmiş üç romans (1994), karma a capella koro (2005) ve vokal dizi (1999) oldukça önemlidir.

Vagif Samedovlu'nun şiirlerine bestelenmiş bu vokal eserlerde, Arzu Memmedova'nın hocası, büyük besteci ve pedagog Arif Melikov'un yaratıcı geleneklerinin devamı gözlemlenebilir. Bilindiği üzere, Arif Melikov'un Vagif Samedovlu'nun şiirlerine yönelmesi, solist, koro ve büyük orkestra için yazdığı iki bölümlü "Yerin Sesi" (1972) kantatasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kantatada besteci, enstrümantal türlerde elde ettiği armoni, doku, koro ve orkestra renkleri açısından deneyimlerini kullanarak empresyonist üslupta başarılı bir eser yaratmayı başarmıştır. Samedovlu'nun şiirlerinin romantik coşkusu, Melikov'un müziğinde samimi ezgiler ve ses yazımındaki zarif inceliklerle hayat bulmuştur.

¹ Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi Beste Bölümü baş laboratuvar görevlisi, Bakü, Azerbaycan. E-posta: gul7tekin@gmail.com ORCID: 0009-0002-1843-9604

“Kantata baştan sona içten gelen bir lirizm, yüksek sanatsal zevk ve abartısız bir görkemle dikkat çeker.” (4, s.139)

Bilindiği gibi, edebiyatımızda “60’lı yıllar kuşağını” temsil eden Vagif Samedoğlu’nun şiirleri, Azerbaycan’ın şiir mirasının eşsiz sayfalarından biridir. Kendine özgü üslubuyla Azerbaycan şiirine yeni imgeler ve sanatsal düşünceler kazandırmıştır. Bu nedenle onun şiirleri Azerbaycanlı bestecileri cezbetmiş ve birçok şarkı ve romansın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Vagif Samedoğlu’nun şiirlerinde evrensel bir hüznün, insanları düşündüren, duygulandıran ve dokunaklı hale getiren bir keder vardır. Bununla birlikte, şiirlerinde hayat ve zaman, dünya ve insan üzerine lirik-felsefi düşünceler; çağdaş insanın psikolojisinin derin katmanlarından gelen izlenimlerin özgün ve etkileyici bir tarzda, şiirsel buluşlarla sunumu yer almaktadır. Şairin şiirlerinde gelenek ile yenilik bir bütünlük oluşturur.

Yöntem

Bu araştırmada nitel analiz yöntemi esas alınmış; içerik analizi ve karşılaştırmalı analiz teknikleri uygulanmıştır. Vokal romansların şiirsel metinleri ve müzikal yapıları, Arif Melikov’un vokal dizileriyle yapı ve konu açısından karşılaştırılmış; melodi, ritmik yapı, form ve dramatik gelişim yönünden ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Bulgular

Tüm bu bilgiler ışığında Arzu Memmedova’nın Vagif Samedoğlu’nun şiirlerine yönelmiş olması dikkat çekicidir. Şairin şiirlerindeki özgün üslup, hayal gücünün sınırsızlığı, anlam derinliği, lirik güzelliği ve enerjinin tükenmezliği — tıpkı zamanında Arif Melikov’un Nazım Hikmet’in zarif psikolojisi ve romantik havasına ilgi duyması gibi — genç besteciye etkilemiş olması doğaldır.

Her iki şairin — Nazım Hikmet ve Vagif Samedoğlu’nun — şiirlerinde serbest ritmik yapı, beklenmedik metaforlar, abartılar (hiperbol), konuşma diline özgü anlatım öne çıkar. Tüm bunlar, bestecinin metne uygun ifade araçları bulma arayışını tetiklemiştir. Hiç şüphesiz, Arif Melikov bu alanda önemli başarılar elde etmiştir. Bilindiği gibi, onun farklı yıllarda (1962, 1984, 2001) Nazım Hikmet’in şiirlerine bestelediği üç dizi eser, Azerbaycan vokal lirikasına yenilik getirmiştir.

Araştırmacı N. Alekperova’nın yerinde gözlemiyle:

“Melikov’un romanslarında anlatım araçları bakımından eserler birer vokal poema’ya dönüşür. O, şiir ve müziğin tam anlamıyla birleştiği; konuşma diliyle müziksel ezginin uyum içinde olduğu bir ilişki biçimini cesaretle ortaya koyar.” (3, s.71)

Arif Melikov’un vokal dizileri farklı zaman dilimlerinde yazıldığından dolayı, giderek birbirinden ayrılmakta; romanslarda müzikal dilin karmaşıklaşması, armonik temelin keskinleşmesi, melodik başlangıcın daha ekonomik hale gelmesi ve daha fazla resitatif üslubun öne çıkması gözlemlenmektedir.

Bestecinin oda-vokal eserlerini inceleyen araştırmacı A. İbrahimova, Nazım Hikmet’in şiirlerine yazılmış dizi eserini “bestecinin yaratımında bir aşama olmasının yanı sıra, çağdaş Azerbaycan oda-vokal lirikasının zirvesi” olarak nitelendirmiştir. Araştırmacı, vokal dizinin temel üslup özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Arif Melikov’un romanslarında vokal üslubun ayırt edici yönü, genel söyleyiş tarzı ile deklamasyonun güçlü bağlarından oluşmaktadır. Besteci her zaman şiirin daha doğru bir şekilde ifade edilmesine ve şiirselliğin yansıtılmasına çabalamıştır. Şarkı söyleme tarzıyla deklamasyonun birleşimi, şiir metninin özgün özelliklerinin aktarımına hizmet etmektedir. Zorluklardan biri de intonasyon ustalığından kaynaklanmaktadır. Melodik yapıda dikkat çeken sıçramalar, alterasyonlar ve aynı zamanda milli unsurlar yaygın şekilde kullanılmıştır.” (6, s. 50)

İşte tam da bu özellikler, Arif Melikov’un geleneklerini sürdüren bestecilerden biri olan Arzu Memmedova’nın vokal dizisinde açıkça kendini göstermektedir.

Vagif Samedoğlu'nun şiirlerine yazılmış ve ses ile piyano için bestelenmiş dört romans içeren bu vokal dizi, derin psikolojik yaklaşımıyla dinleyiciyi düşünmeye yönlendirmektedir. Arzu Memmedova da hocası gibi romanslarında adeta bir psikolog gibi insan ruhunun gizli derinliklerine inmeye çalışmaktadır.

Bu bağlamda onun Vagif Samedoğlu'nun şiirlerine yönelmesi tesadüf değildir. Zira, “V. Samedoğlu'nun serbest şiirlerinde fikir ve düşünce özgürlüğü daha belirgindir. Şair, bu düşüncelerin şiirsel anlatım sürecinde satır altı anlamlar, imalar ve soyut betimleme yöntemlerinden yararlanırsa da, bu özgürlük ve keskinlik dengesi hiçbir zaman zayıflamamaktadır.” (9, s. 135)

Örnek Romans: “Karanlıkta Bir Mum Yanıyor”

Arzu Memmedova'nın vokal dizisi, “Karanlıkta Bir Mum Yanıyor” adlı romans ile açılmaktadır:

*Karanlıkta bir mum yanıyor,
Bir mum yanıyor bir evde.
Bir masalla yok olup gitti,
Çocukluğum da, div de.
Çoktan ölmüş bir şafağın,
Çocukluk resmi gibi.*

Romansın yapısı, müzik ve sözün optimal uyumu esasına dayalı olarak kurgulanmıştır. Bu doğrultuda, dört melopoetik dize, insanın içsel psikolojisini yoğun ve konsantre renklerle aktarmaya çalışır.

İlk melopoetik dize (5 ölçü), saf bir dörtlü (b1-es2) çerçevesinde, bu aralıkta bulunan tüm seslerin kullanılması şartıyla oldukça yoğun, sıkıştırılmış bir ses mekânı oluşturur. “Do” tonunun baskınlığı ile kurulan bu müzikal ifade (melodik yapı hem bu tonla başlar hem de biter), seslerin kromatikleştirilmesiyle gergin ve karanlık bir müzikal imgenin ortaya çıkmasına hizmet eder.

Figür 1. Romans: “Karanlıkta Bir Mum Yanıyor”

Romansların Analizi: Müziğin Şiirle Bütünleşmesi

İkinci melopoetik dize hacmi (6 ölçü) ve ses aralığı (f1-es2) bakımından oldukça geniştir. Burada melodik çizgi, en alttaki sestten yukarıdaki temel tona (re) doğru kademeli bir şekilde ilerlemektedir.

Üçüncü melopoetik dize (4 ölçü), saf dörtlü çerçevesinde (a1-d2) kurulmuş olmasına rağmen, ses yüksekliği bakımından birinciden yarım ton daha aşağı taşınmıştır.

Tüm bu melopoetik dizeler, ikili aralıklara dayalı armonilerle örülmüş eşliklerle birleşir. Dördüncü ve son melopoetik dize, ilk dizinin aynen tekrarı olsa da, eşliği farklıdır. Bu bölümde onaltılık notaların triol biçiminde ayrıştırılması, karanlıkta yanan bir mumun titrek ışığını hissettirmektedir.

Romanda, şiir dizelerinin serbest yapısı müzikte de metroritmik özgürlük yaratır. Bu durum, ölçülerin sık sık değişmesine olanak sağlar (3/4, 4/4, 2/4, 6/8, 7/8, 8/8, 9/8, 5/4). Ayrıca ölçünün zayıf vuruş noktalarına aksan yerleştirilmesine izin verir.

İkinci Romans: “Derler ki, uzakta”

Bu romans, oldukça aydınlık ve aynı zamanda fantastik bir imge dünyasını yansıtan şiirsel temele sahiptir:

*Derler ki, uzakta
Garip bir düş var.
Orada yazın sıcağında
Sararıp solmaz bahar.*

Bu eserde söz ile müzik arasındaki kopmaz bağ ve bütünlük açıkça hissedilmektedir. Romansın kompozisyon yapısı birkaç bölümden oluşur. Girişsiz olarak “Derler ki, uzakta” sözüyle başlayan vokal partinin ilk cümlesi, eserin tüm melopoetik açılımına ve gelişimine zemin hazırlar. (Not: Arif Melikov’un III. vokal dizisine dahil olan “Sen” romansı da girişsiz başlar.)

Bu ilk dört ölçülük cümlemin giderek küçülmesi, bölünmesi ve farklı varyasyonlara ayrılması gözlemlenir. Özellikle şiirden alınan “uzakta” kelimesinin altı kez farklı biçimlerde—kimi zaman yumuşak ikili aralıklarla, kimi zaman oktav çerçevesinde güçlü sıçramalarla, kimi zaman da disonans yaratan eksiltilmiş dörtlü atlamalarla—yorumlanması dinleyicinin merakını sürekli canlı tutar.

Bu gerilim, romansın anlam yoğunluğunu taşıyan “garip bir düş var” ifadesinin büyük sıçramalarla (büyük septima, kvinta, büyük ve küçük seksta) söylenmesiyle doruğa ulaşır.

Böylelikle romansın ilk bölümünde vokal partiler kısa, yoğun motif gruplarından oluşur ve armonik açıdan gerginlik içermeyen eşliklerle bütünleşir.

Üçüncü Romans: “Çocukların Gülüşünden”

Bu romans, melodik yapının sadeliği, derli topluluğu ve diatonik özellikleriyle önceki eserlerden ayrılır. Üç cümleli, simetrik olmayan bir dönem formunda bestelenmiş olup; müzikal-şiirsel diliyle şeffaflık, lirizm ve içtenlik taşır:

*Çocukların gülüşünden
Bir kilim dokunsaydı;
Salınsaydı,
Şu bulutla
Bu bulutun arasındaki mavilikte.
Ve gözlerimi kapatıp
Dalabilseydim keşke
O çocuk gülüşleriyle dolu mavilikte...*

Üçüncü Romansın İlk Dizesi ve Melodik Yapısı

Birinci melopoetik dize (“Çocukların gülüşünden bir kilim dokunsaydı”) saf dörtlü çerçevesinde (h1-e2) yer almakta ve “re” ana sesine dayalı olarak şekillenen bir intonasyon (ezgi) kompleksinden oluşmaktadır (4 ölçü).

Bu vokal dizinin bu romansında ilk kez vokal partide yerel/milli kaynaklara dayanan bir bağlantı açıkça gözlemlenmektedir. Öyle ki, romansın vokal partisine ait melodik içerikte baştan sona kadar Segâh makamının karakteristik ezgisel (intonasyonel) motiflerinden yararlanılmıştır.

(Not: Arif Melikov'un III. vokal dizisindeki romanslardan yalnızca birinde – “Sen” adlı eserde – Segâh makamının temel tetrahordu (dört sesli dizisi) belirgin şekilde hissedilmektedir.)

u - şaq - la - rın gü - lü - şün-dən

bir gə - bə to - xun - muş o - lay - dı sa - lı -

Figür 2. Romans: “Çocukların Gülüşünden”

İkinci ve Üçüncü Melopoetik Dize, Müzikal Gelişim ve “Dağlar Han’ı” Romansı

İkinci melopoetik dize (“Salınaydı, bak o bulutla bu bulutun arasındaki maviliğe”) altılı aralık (seksta) çerçevesine kadar genişleyerek (a1–f2), melodik yapının hacminin artmasına da zemin hazırlar (6 ölçü).

Üçüncü melopoetik dize (“Ve gözleri yumup batmak olaydı keşke çocuk gülüşleri serilmiş mavilikte”) ise gamın daha yüksek tonlarının (sol2) katılımıyla, mugam gelişim prensibine uygun olarak melodik hareketin yukarı yönlü bir çizgide ilerlemesini ifade eder (5 ölçü). Tüm melopoetik dizelerde intonasyon içeriğinin belli bir ton etrafında yoğunlaşması ve bu tonun referans perde olarak işlev görmesi, monodik müzik düşüncesiyle bağı açıkça ortaya koyar.

Romansın vokal partisi ile eşlik arasında yapısal bir karşıtlık gözlemlenir. Vokal partide doğrusal ve diatonik karakterli bir müzik yapısı varken, eşlik kısmında sert disonanslı ses kümelerine dayanan bir doku oluşturulmuştur. Bu zıtlık, gerçeklik ile hoş hayaller arasında var olan uçurumu simgeler.

“Dağlar Nerede” Romansı

“Dağlar Nerede” başlıklı romans, dramatik ve heyecan yüklü yapısıyla dizinin merkezinde ve belirleyici noktasında yer alır. Bu durum, şiirsel içeriğin etkisiyle şekillenir:

*Dağlar nerede,
Düzler nerede,
Nereye akıp gitti çay?
Nerede gizlendi deniz?
Ne bahçelerden, ne denizden,
Ne çaydan, ne ovalardan
Neden kalmadı bir iz?
Çekil, duman!
Yok, duman da yok..
Peki, gözümün önünde ne duruyor?..*

Romans serbest biçimde yazılmıştır. Besteci burada şiirsel metne uygun müzikal bir form oluşturmayı başarmıştır. Vokal partisi, şiirin gerektirdiği birkaç melopoetik dizeden oluşur. Bunların ilki (“Dağlar hanı, deniz hanı, nereye akıp gitti çay?”) ve ikincisi (“Ne bahçelerden, ne denizden, ne çaydan, ne ovalardan neden kalmadı bir iz?”) küçük frazalar hâlinindedir; dörtlü aralık (kvarta) içinde yer alan, recitativo (konuşma benzeri) tarzda sorulardan ibarettir (7 + 5 ölçü).

Endişe, gerilim ve bilinmezlik duygusunu derinleştiren unsur ise vokal partide vokalize (anlamsız hecelerle yapılan müzikal ifade) pasajın yer almasıdır. Çok dar bir aralıkta (fa – la = büyük terts) kromatik kaymalarla “okunan” vokalize, sonraki üçüncü melopoetik dizeye karşıt bir unsur olarak konumlanarak dramatizmi daha da artırır ve kasıtlı bir epizot aracılığıyla zıtlık yaratır.

Üçüncü melopoetik dize (“Çekil duman!”) oldukça kısa, özlü ve sert, adeta büyüleyici motiflerle donatılmıştır (8 ölçü). Bu ifadede “Çekil duman” sözü defalarca farklı intonasyon kalıplarıyla, emir kipinde tekrarlanarak yoğun bir gerilim yaratır. Bu cümledeki müzikal yapı, sert disonans sıçrayışlara (septima, nona, oktav), sesin kayma efektlerine (glissando) dayanır; bu da gerginliği artırarak zirveye (b2) ulaştırır.

du - man du-man çə - kil

du - man çə - kil du - man çə - kil çə -

kil çə - kil du - man çə - kil du -

man çə -

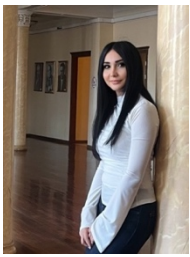
Bunun ardından gelen 17 ölçülük enstrümantal bölüm, duygusal talebi daha da derinleştirerek yeni bir kulminasyon (zirve) noktasına (ff – fortissimo) ulaştırır. Bu duygusal ve dışavurumcu gereksinimin karşılanması hemen ardından vokal partinin tekrar çok sakın (pp – pianissimo) ve ölçülü biçimde geri dönmesi (“Yok duman da... Peki gözlerimin önünde ne duruyor?..”), zıt karakterli müzikal yapının içsel psikolojik çelişkisini ortaya koyar ve dramaturjik gelişimin mantıksal bir sonuca ulaşmasını sağlar.

Sonuç

Sonuç olarak, Arzu Memmedova'nın vokal dizisinde de, tıpkı Arif Melikov'un eserlerinde olduğu gibi, romanslar tek bir bütünlük içerisinde birleşmiştir. Bu dizideki müzik dilinde, Arif Melikov'un vokal müziğinin etkisi açıkça hissedilmektedir. Özellikle şu noktalar dikkat çeker:

- Tıpkı Arif Melikov gibi, Arzu Memmedova da, romansların müzikal anlatımında şiirsel dizelerin ve kelimelerin etkisini artıran, vurguları öne çıkaran melodik ilkelerden faydalanmıştır.
- Şiirsel metnin doğru ve eksiksiz iletilmesi, şairin şiirlerindeki duygusal ruhun romansların intonasyonel-ritmik içeriğine yansımaları;
- Bu doğrultuda, vokal partide konuşma üslubu, melodeklamasyon (ezgili konuşma), recitatif anlatımın ön plana çıkması;
- Atonal müziğin gerektirdiği ifade araçlarının kullanımı: melodik yapının sıçramalı ve kromatikleşmiş formları, metroritmik değişkenlik, açık form, serbest gelişim ilkeleri vb. tüm bu unsurlar, Arif Melikov'un III. Vokal Dizisinin geleneklerinin bir devamı olarak değerlendirilebilir.
- Ayrıca, Arzu Memmedova'nın Vagif Samedoğlu'nun şiirlerine olan ilgisinin oluşmasında, Arif Melikov'un kantatasının rolünün altı çizilmelidir. Vagif Samedoğlu'nun şiirlerinin taşıdığı genel ruh, bu bağı daha da derinleştirir ve ayrılmaz kılar.

Yazar Özgeçmişi

Öğretim görevlisi **Gültekin Kasımlı**, Azerbaycan'da doğmuştur. Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Güvenlik Servisi'ne bağlı 11 yıllık Orta İhtisas Müzik Okulu'nu üstün başarı diplomasıyla bitirmiştir. 2011-2015 yılları arasında Lisans eğitimini Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi'nin Müzikoloji bölümü üzerine üstün başarı diplomasıyla tamamlamıştır. 2016-2018 yılları arasında Yüksek Lisans eğitimini Azerbaycan Milli Konservatuarı'nın Müzikoloji bölümü üzerine üstün başarı diplomasıyla bitirmiştir. 2019 yılından günümüze kadar Doktora eğitimini Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi'nde sürdürmektedir. 2015 yılından bu yana Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi'nin Bestecilik Anabilim Dalı'nda baş laborant olarak görev yapmaktadır. Kurum: Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi E-posta: gul7tekin@gmail.com ORCID: 0009-0002-1843-9604

Kaynaklar

- Abasova, E. A. (2004). Роль Арифа Меликова в развитии композиторской школы Азербайджана (Arif Melikov'un Azerbaycan bestecilik okulunun gelişimindeki rolü). В *Проблемы исследования азербайджанской национальной музыки*, V вып., 159–166. Баку: Адилоглы.
- Adilova, A. (2004). Назым Хикмет в творчестве азербайджанских композиторов (Nazım Hikmet'in Azerbaycan bestecilerinin yaratıcılığındaki yeri). Doktora tezi. Bakü, Azerbaycan.
- Alekperova, N. (1988). Ариф Меликов (Arif Melikov). Bakü, Azerbaycan.
- Axundova, G.Ə., & Əliyeva, M.T. (2016). Azərbaycan bəstəkarlarının kantata və oratoriyalarından seçilmiş xorlar: Dərs vəsaiti (Azerbaycan bestecilerinin kantat ve oratoryolarından seçilmiş korolar: Ders materyali). Bakü, Azerbaycan.
- Baxşıyeva-İbrahimova, A. O. (2020). Arif Məlikov: tarix və müasirlik: Bəstəkarın kamera-instrumental və kamera-vokal musiqisi əsasında (Arif Melikov: tarih ve çağdaşlık – Bestecinin oda enstrümantal ve oda vokal müziği temelinde). Bakı: Şərq-Qərb. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi.
- İbrahimova, A. O. (2014). Arif Məlikovun kamera-instrumental və vokal yaradıcılığı (Arif Melikov'un oda enstrümantal ve vokal yaratıcılığı). Doktora tezi. Bakü, Azerbaycan.
- İbrahimova, A. O. (2013). Arif Məlikovun Nazim Hikmətin sözlərinə birinci romans silsiləsinin bədii struktur təhlili (Arif Melikov'un Nazım Hikmet'in şiirlerine yazdığı ilk romans dizisinin sanatsal yapı analizi). *Musiqi Dünyası*, 4(57), 29–31.
- İsayeva, G. (2013). Arif Məlikovun bəstəkarlıq sinfi (Arif Melikov'un bestecilik sinfi). Bakü: Elm.
- Musayeva, İ. (2014). Vəqif Səmədoğlu (Vagif Samedoğlu). Bakü: Elm və Təhsil.
- Talıbzadə, Ü. K. (1995). Azərbaycan vokal sənətində musiqi ilə poeziyanın qarşılıqlı əlaqəsi (1930–1960) (Azerbaycan vokal sanatında müzik ile şiirin karşılıklı ilişkisi [1930–1960]). Doktora tezi. Bakü, Azerbaycan.

The influence of Arif Melikov traditions on Arzu Mammadova's vocal lyrics

Abstract

In this article, the influence of the creative traditions of the prominent Azerbaijani composer and pedagogue Arif Melikov on the vocal lyricism of Arzu Mammadova, one of the talented representatives of the composition school, is analyzed. Arif Melikov was not only a national figure of high regard in Azerbaijan but also a composer whose work gained significant recognition on the international music stage and within global academic circles. His compositions were included in the repertoires of orchestras worldwide, and he is remembered as one of the rare artists who “spoke the universal language of music.” For this purpose, a vocal cycle composed by Arzu Mammadova to the poetry of Vagif Samadoghlu was chosen for analysis. The musical imagery, language, and emotional tone of this cycle reveal clear parallels and affinities with the lyrical style of Arif Melikov. The melodic themes, expressive language, and emotional directions in the works reflect key features reminiscent of Melikov's vocal aesthetics. A strong cohesion between word and sound is established; the selection of variable structures closely follows the semantic layers of the poem. The composer's approach brings to the forefront creative solutions that deepen the meaning of the text and enhance its expression, while synthesizing traditional sensitivity with modern compositional thinking. The harmony established between sound and meaning in Mammadova's works, combined with emotional intensity and melodic expressiveness, vividly reveals the aesthetic richness of contemporary Azerbaijani vocal music.

Keywords: Arzu Mammadova, Arif Melikov, Azerbaijani composer, lyric, romance, poetry, style, tradition

